

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Gjødsling av skog

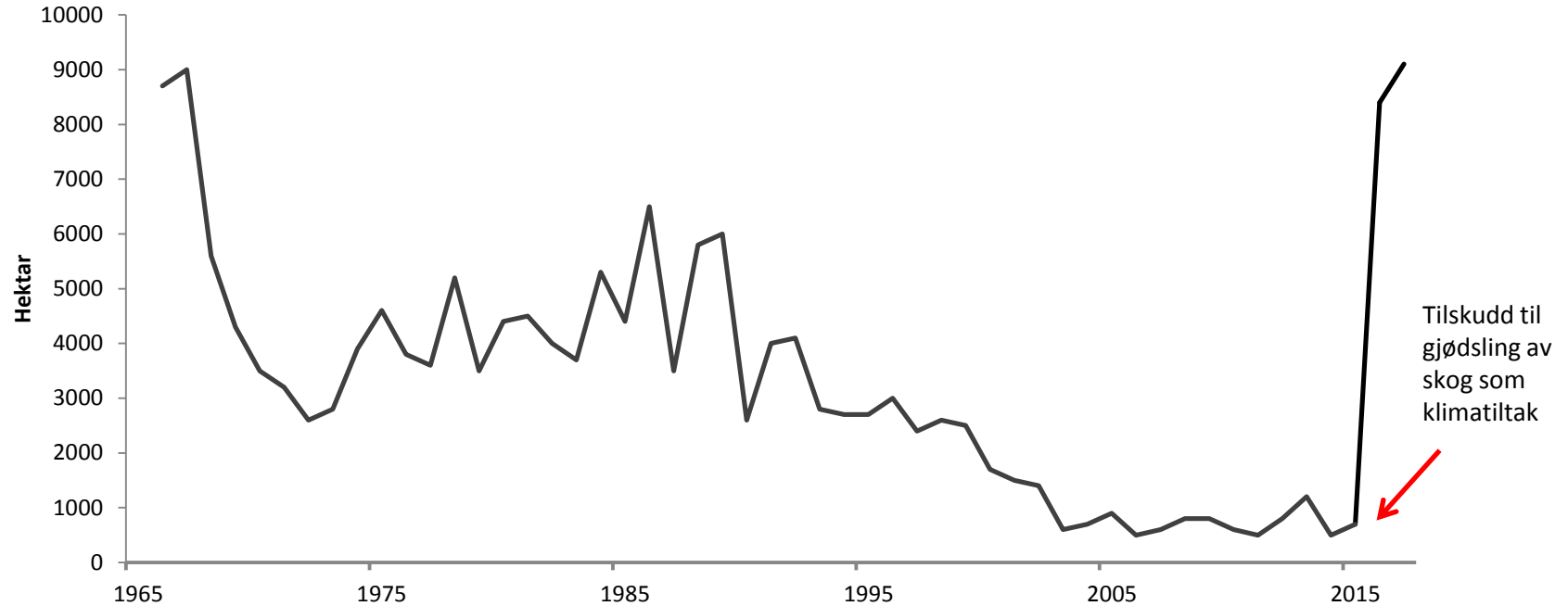
Hvilke bestand skal vi velge, hvilke effekter kan vi forvente, og finnes det noen ulemper?

Kjersti Holt Hanssen

Skogforum, Honne, 1. november 2018

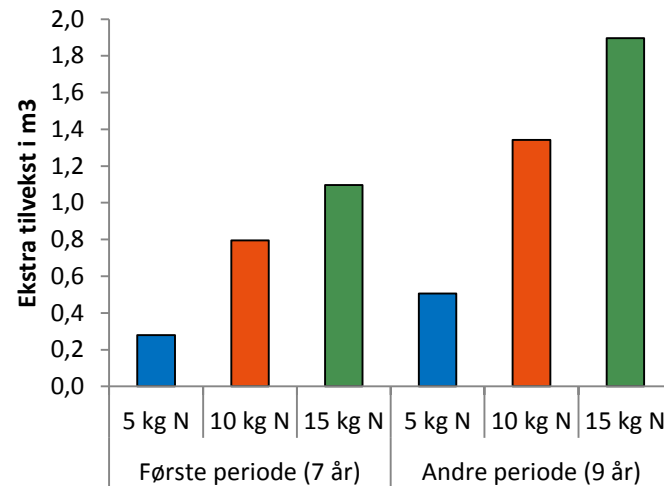
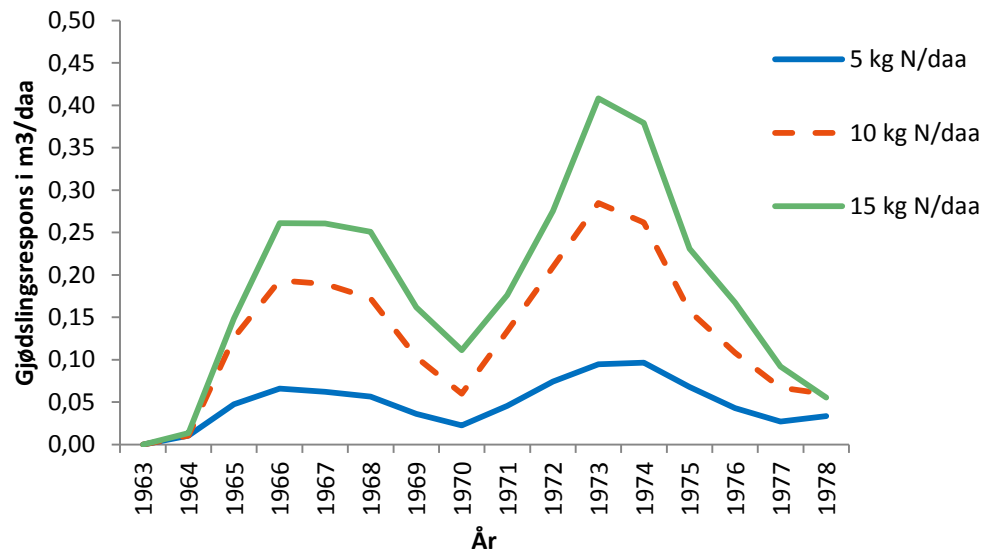

Skoggjødsling i Norge 1966-2017

Eksempel fra et gjødslingsforsøk

Felt 852 Greinmoen, Åsnes. Eldre furuskog, bonitet F11.

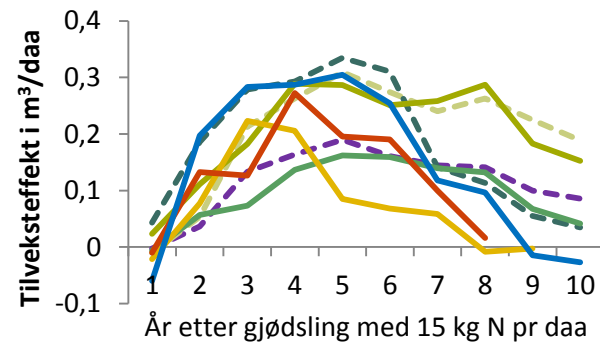
Gjødsling med kalksalpeter (CAN) i 1963 og kalkammonsalpeter (AN) i 1969

«Standard» gjødsling

- 15 kg N pr daa, som nitrat og ammonium
  - Vanlig skoggjødsel: 27 % N (nitrat + ammonium), 5 % kalsium, 2,4 % magnesium, 0,2 % bor = 55 kg pr daa
- Barskog med passe tetthet, god kvalitet
- Gjødsling noen år (~10) før avvirkning
- Forventet årlig tilvekstøkning 0,1 -0,2 m³/daa over en periode på 6-10 år

Foto: Torfinn Kringlebotn

Hvilke arealer er aktuelle?

- Norsk PEFC skogstandard:
  - Blokkebær-, bærlyng-, blåbær, småbregne- og storbregnskog (BBB + SS)
- Se etter bestand som er:
  - Barskogdominert (>80 %)
  - Middels til god bonitet (11-20)
  - Passe tetthet
  - God kvalitet/verditilvekstpotensial
  - Reaksjonsmuligheter (gode kroner, N-begrenset...)

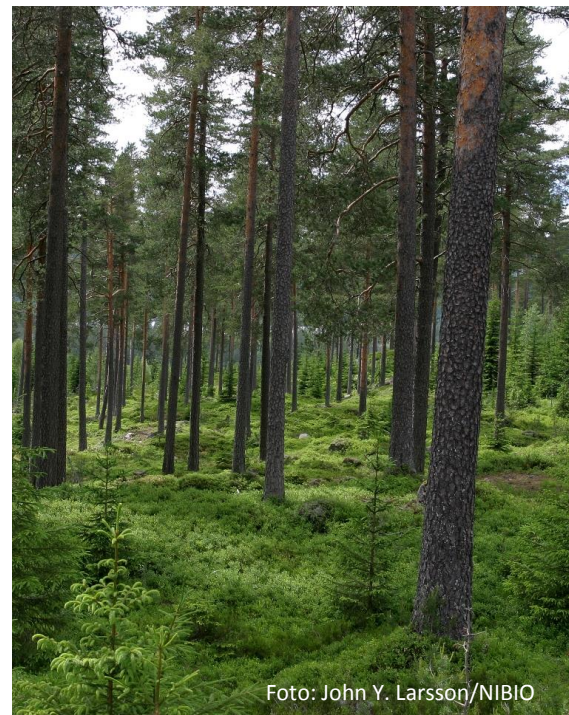

Foto: John Y. Larsson/NIBIO

Økonomi

Eksempler fra NIBIOs forsøksfelt:

- 1) Eldre furuskog F11, Elverum, gjødsling én gang 10 år før hogst
- 2) Eldre granskog G11, Snåsa, gjødsling én gang 10 år før hogst
- 3) Yngre granskog G11, Røyrvik, gjødsling tre ganger med 8 års mellomrom

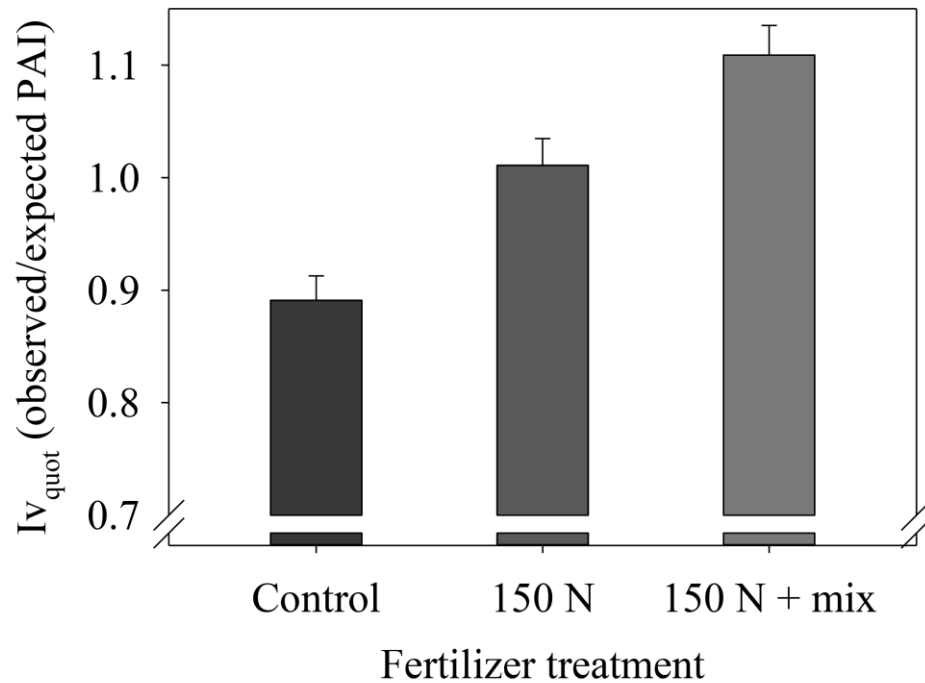
Felt	Lønnsomhet (internrente)	
	Før skatt	Etter skatt
1) Eldre furuskog	10 %	18 %
2) Eldre granskog	17 %	25 %
3) Yngre granskog	1 %	3 %

- Økt volum (ca. 1,5 m³/daa i de eldre feltene) + økt virkesverdi gir lønnsomhet
- Best økonomi i å gjødsle eldre bestand ca. 10 år før hogst

Gjødslingskostnad på 300 kr/da for 15 kg N, skattesats 35 %, tilskuddssats til gjødsling av skog som klimatiltak 40 % og virkespriser på 2016/2017-nivå.

- Hanssen & Bergsaker 2017. Gjødsling av skog. NIBIO bok 11/17
- Bergsaker 2018. Gjødslingsøkonomi. NORSKOG rapport 1/2018

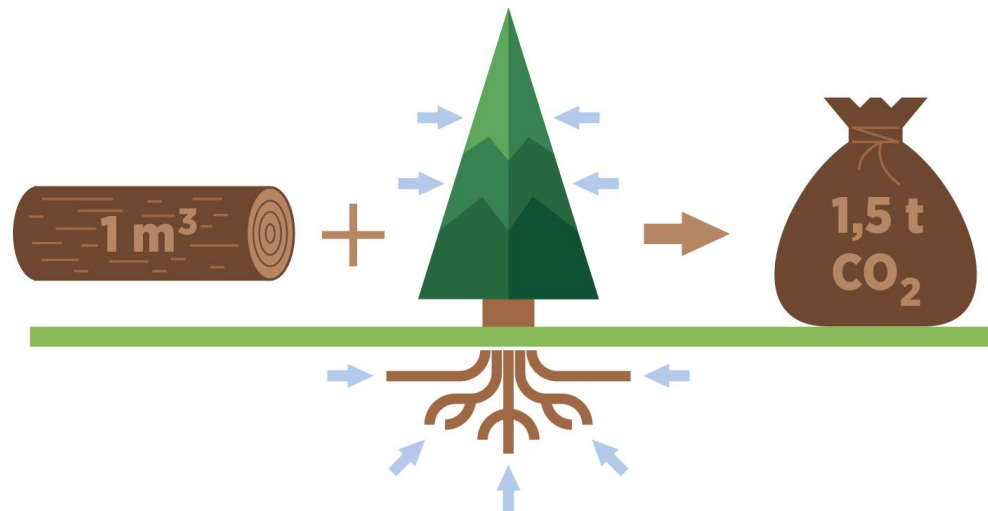
Gjødsling av yngre skog

- Gjødsling med nitrogen (150 N) og nitrogen + P, K, Mg, B, Mn (150 N+mix) i yngre **granskog** i N-Trøndelag, tre ganger med åtte års mellomrom
- God effekt av gjødslingen, og bedre med allsidig gjødsling (+23%) enn bare N (+13%)
- Økonomi, miljøpåvirkning?

Hanssen & Kvaalen 2018. Effects of repeated fertilization in young Norway spruce forests. Scand J For Res 33: 633-640

Klimaeffekten

- Økt tilvekst med 1 m³ + greiner, røtter m.m. = ca. 1,5 tonn ekstra CO₂ bundet
- Med substitusjon: ca. 1,8 t CO₂

Eksempel: gjødslingsarealet i 2017, med substitusjon

Gjødslet pr år, daa	Periode	Tilveksteff.pr daa og år	Sum m ³	Tonn bundet CO ₂
91 000	10 år	0,15 m ³	136 500	246 000

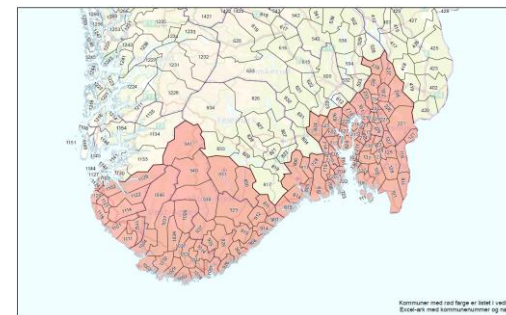

Effekter av gjødsling på miljøet

- Vegetasjon
  - Relativt beskjedne effekter ved 15 kg N pr dekar
  - Men kan påvirke moser, lav og mykorrhizasopp negativt, mens det blir mer gras og urter
  - Sviskader på moser er observert, bl.a. i Trøndelag i 2017
- Avrenning
  - Estimert at 5-10 % av nitrogenet lekker ut etter en normal gjødsling
  - Noen områder i landet har dårlig vannkvalitet. N medvirker til eutrofiering

Foto: Johnny Hofsten/NIBIO

Områder med «tak» på gjødsling som klimatiltak. Miljødirektoratets rapport M174/2014

Miljøhensyn ved gjødsling

- Bruk kalkholdige gjødselslag
  - Gjødsling har i seg selv en forsurende virkning
  - De vanlige gjødseltypene for bruk i skog inneholder kalk
- Buffersone mot vann og vassdrag
  - 25 m nedstrøms
- Hold avstand til verdifulle naturtyper
  - 10-15 m
- Unngå lavdominerte områder
- Gjødsle kun i vekstsesongen

Effekter på risiko for vindfelling og snøbrekk

Østlendingen Prøv oss! 5 kr for 5 uker

nyheter Hjemark i dag Sport Meninger Bilabonnement Meny

SKODG ØKONOMI OG NÆRSKIGLIV KLIMA ELVERUM NYHETER

Per Tore verst rammet i landet, snøen tok knekken på skogen hans

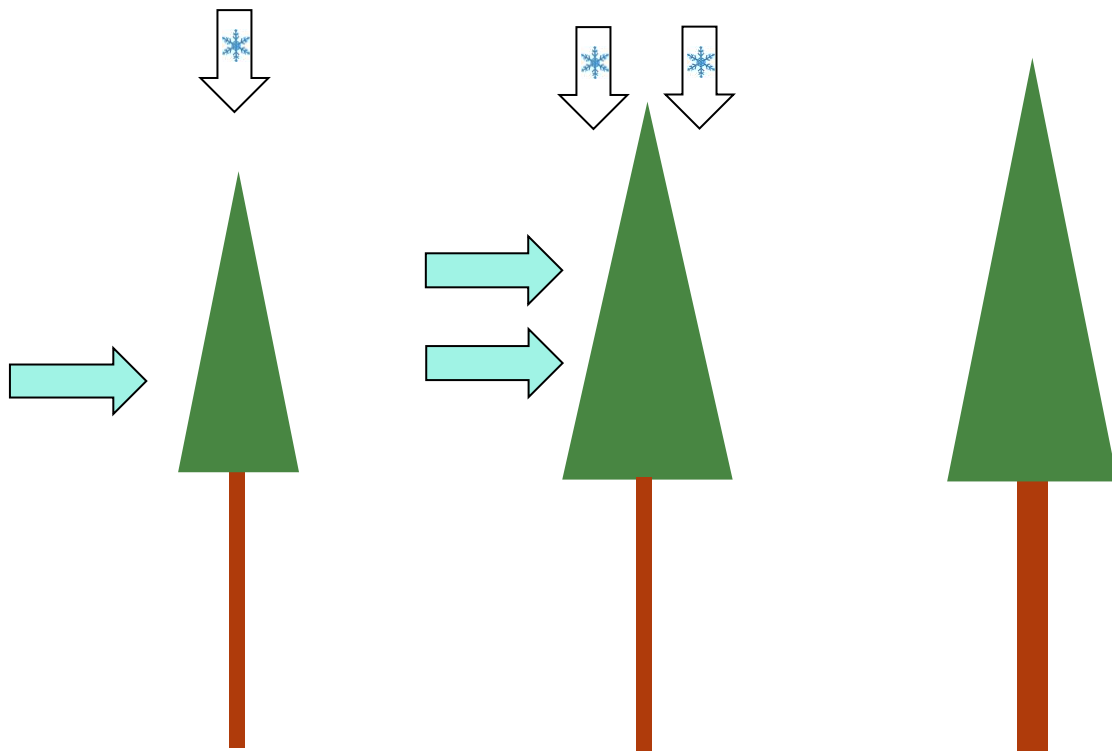
Av Cathrine Loraas Møystad
18. mar 2018, kl 09:00 Sist oppdatert: 18. mar 2018, kl 09:00

MÅ TOTALAVVIRKE I skogen til Per Tore Indset i Strandbygda er over halvparten av trærne på dette bestandet fukt toppen knust av snøen. Han er hardest rammet av snøbrekk i landet. Foto: Cathrine Loraas Møystad

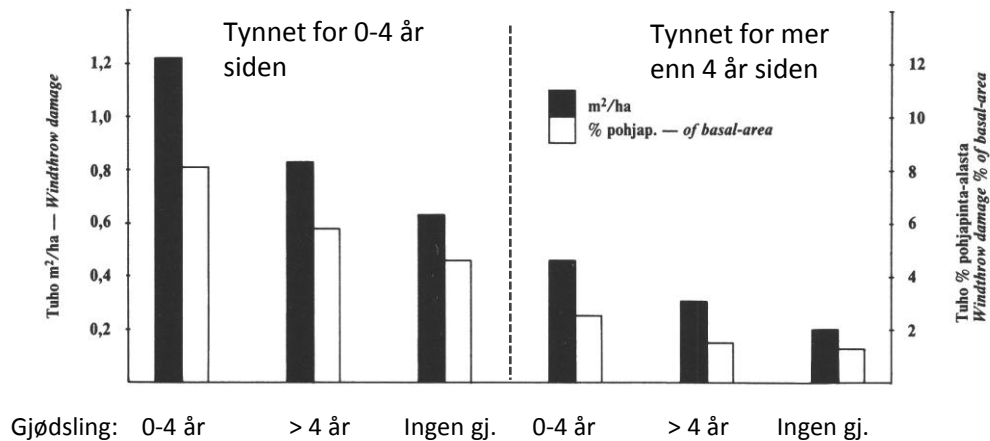
Vinteren i Elverum-skogen har vært ekstrem. Per Tore Indset i Strandbygda er skogeieren i landet som er hardest rammet av snøbrekk. Flere bestander er totalskadd.

DEL Lengst nord i Elverum, på grense til Åmot, duner ei red hogstmaskin. Kjøpt og smidig feller Johnny Bergset de 70 år gamle furuene. De segner om i den sørlite bilovergangen.

ANNONSE

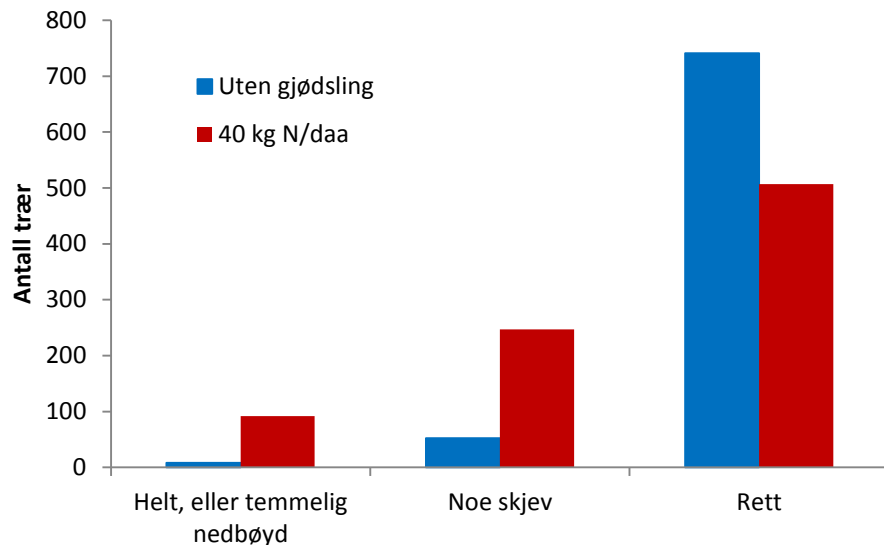
Gjødsling og vindfall

Laiho 1987. Susceptibility of forest stands to windthrow in southern Finland.
Folia Forestalia 706

- Undersøkelse av vindfall etter en storm i Finland i 1978
- Rett etter tynning var skogen mer sårbar for vindskader
- Gjødsling økte også risikoen de første årene, særlig kombinert med tynning
- Risikoen økte mer etter gjødsling i furuskog
- Åtte år etter gjødslingen var risikoen *mindre* i gjødslede bestand enn ugjødslete

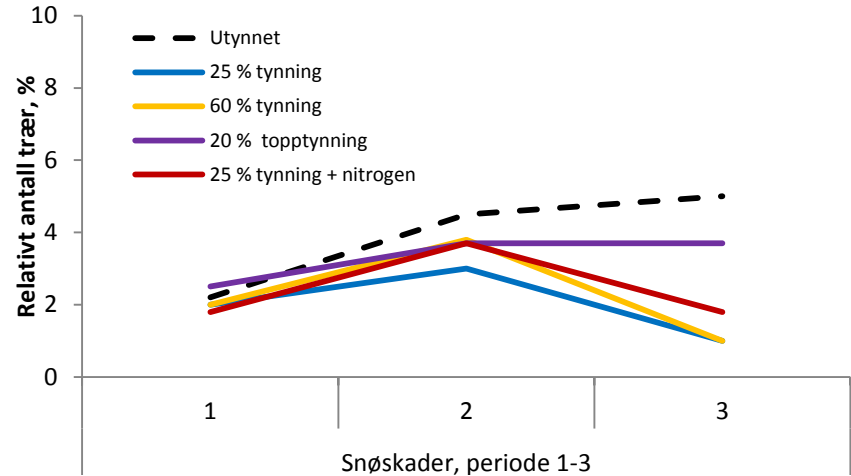
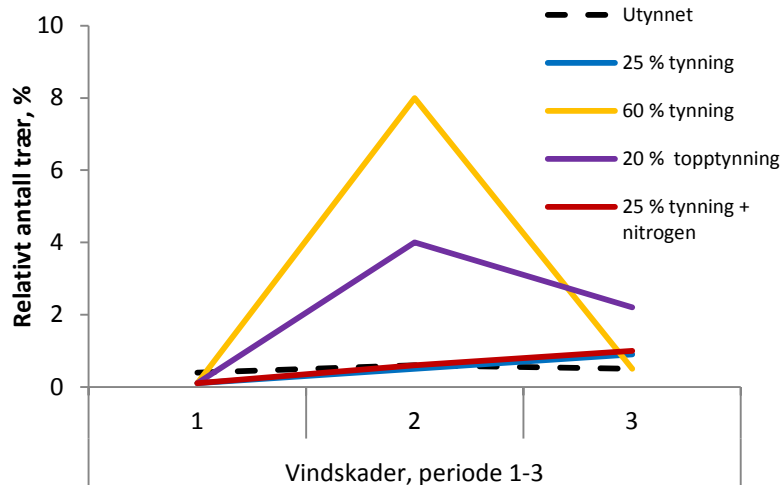
Gjødsling og snø

Schnekenburger et al. 1985 – skader på ung banksfuru, Canada, etter et kraftig snøfall

- Gjødsling kan øke risikoen for snøskader, men mest i yngre bestand
- Trær med skjev krone er mest utsatt for snøbrekk
- Ikke gjødsle et tynnet bestand før det har stabilisert seg –
vent minst 5 år

Gjødsling, vind og snø

Etter Valinger og Petterson 1996. Analyse av 16 granbestand i Sverige, 24-45 år gamle ved start

Elfving 2010, til dels samme materiale + furubestand: «The mortality was about the same in fertilised as in unfertilised stands»

Oppsummering

- Gjødsling med 15 kg N pr dekar (= 55 kg kalkammonsalpeter med 27% N)
- Forventet effekt: ca 1,5 m³/daa
- Prioriter barskog på midlere boniteter med passe tetthet og god kvalitet, noen år (minst 10) før hogst
- Vegetasjonstypene blokkebær-, bærlyng-, blåbær-, småbregne- og storbregneskog
- Ta nødvendige miljøhensyn
- Meget god økonomi ved bruk av skogfond og støtteordning
- Ikke gjødsle skog de første 5 åra etter tynning

Mer lesestoff:

Hanssen & Bergsaker 2017. [Gjødsling av skog. NIBIO bok 11/17](#)

Bergsaker 2018. Gjødslingsøkonomi.
NORSKOG rapport 1/2018

Skogkurs resymé nr. 12. [Gjødsling](#)

Skogkurs info 2016. [Gjødsling i skog – et klimatiltak med 40 % tilskudd!](#)